

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาลยุติธรรมเป็นหนึ่งในสถาบันที่อำนวยความยุติธรรม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข เกิดความเป็นธรรมและมีความเสมอภาค โดยยึดหลักนิติธรรม ดังนั้นศาลยุติธรรมจึงเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยและปราศจากการคุกคาม ในอดีตที่ผ่านมาศาลยุติธรรมไม่เคยประสบปัญหาการก่อเหตุร้ายหรือใช้ความรุนแรงภายในบริเวณศาลมาก่อน¹ กระทั่งปี พ.ศ. 2522 ถึงปี พ.ศ. 2534 พบการก่อเหตุร้ายภายในบริเวณศาล รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อประชาชนและผู้พิพากษา รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง² หรือแม้กระทั่งความเห็นต่างทางการเมืองที่นับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น³ อันสืบเนื่องมาจากการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งมีผลอาจจะก่อให้เกิดความไม่พอใจในคำพิพากษาหรือคำสั่งของผู้พิพากษา ไม่ว่าจะเป็นการถูกข่มขู่ คุกคาม การก่อเหตุพกพาอาวุธปืนเข้าไปยังคู่มุมภายในห้องพิจารณาของศาล⁴ การใช้อาวุธปืนจี้ผู้พิพากษา หรือแม้กระทั่งคดีอุ้มฆ่าที่ชายผู้พิพากษา⁵ เป็นต้น

เดิมที่การรักษาความปลอดภัยในศาลนั้น เป็นหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ที่ได้รับการจัดจ้างจากองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก คัดเลือกและฝึกอบรมบุคคลเข้ามาปฏิบัติ

¹ สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2566). *การก่อเหตุร้ายในบริเวณศาล: ปัญหาความท้าทายที่นานาน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://siamrath.co.th/n/115289>. [2566, 20 พฤษภาคม].

² ไตรรงค์ โตกระแสนิติกร์ชานาญการ. (2565). *ข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และอำนาจบางประการของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในร่างพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.* ในหนังสือรวมบทความวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. หน้า 3.

³ มติชนออนไลน์. (2566). *คุก เบญจา อะปัญ ละเมิดอำนาจศาล ชุมนุมก่อกบฏ ตะโกนใส่ร้ายการทำหน้าที่ตุลาการ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3021153. [2565, 1 พฤศจิกายน].

⁴ มติชนออนไลน์. (2566). *คุก เบญจา อะปัญ ละเมิดอำนาจศาล ชุมนุมก่อกบฏ ตะโกนใส่ร้ายการทำหน้าที่ตุลาการ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_3021153. [2565, 31 กรกฎาคม].

⁵ ไทยรัฐออนไลน์. (2566). *หลักฐาน ป.มดแน่น "บรรณิน" รับ "อุ้มฆ่า" ที่ชายผู้พิพากษา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1932977>. [2566, 31 กรกฎาคม].

หน้าที่ดูแลความปลอดภัยในอาคารและบริเวณโดยรอบอาคารศาล ประกอบกับมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติหน้าที่ประจำศาล จำนวน 1 นาย โดยมีหน้าที่ช่วยดูแลรักษาความปลอดภัย ดูแลความเรียบร้อยภายนอกบริเวณศาลเท่านั้น แต่ไม่มีหน่วยงานหรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการสืบสวนติดตามจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล หรือบุคคลตามหมายจับ รวมถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยแก่ผู้พิพากษา บุคลากร รวมไปถึงทรัพย์สินและอาคารสถานที่ของศาล⁶

เมื่อเกิดเหตุแห่งความไม่ปลอดภัยขึ้นกับศาลยุติธรรมเป็นจำนวนมาก สำนักงานศาลยุติธรรมจึงกำหนดให้มีเจ้าพนักงานตำรวจศาล เมื่อปี พ.ศ. 2562 โดยผู้ที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานตำรวจศาล จะต้องผ่านกระบวนการคัดเลือกและฝึกอบรมตามหลักสูตรที่คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมกำหนด⁷ โดยมีหน้าที่และอำนาจในการปฏิบัติงานภายในบริเวณศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562⁸ มาตรา 5 (1) (2) และ (3) ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สิน การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการตุลาการ อาคารสถานที่ ทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม ประกอบมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามีหน้าที่ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นการเสริมความเชื่อมั่นในความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชน บุคลากรและผู้พิพากษา ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจศาล จึงได้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมของศาลมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีเจ้าพนักงานตำรวจศาล กระจายอัตรากำลังออกไปปฏิบัติหน้าที่ประจำศาลทั่วประเทศทั้งสิ้น 291 คน

แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล ที่บังคับใช้ในปัจจุบันยังคงเกิดปัญหาในการนำไปบังคับใช้ในทางปฏิบัติสำหรับการรักษาความปลอดภัยศาล เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการออกคำสั่งใด ๆ เพื่อเป็นการระงับเหตุแห่งความไม่สงบที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติสำหรับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 ถึงมาตรา 33 ซึ่งเป็นอำนาจของผู้พิพากษา ในการพิจารณา

⁶ คมชัดลึก ออนไลน์. (2557). *ปัดฝุ่น 'ตำรวจศาล' หน่วยคุ้มกันภัยคุกคาม 'ตุลาการ'*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.komchadluek.net/news/180662>. [2566, 20 พฤษภาคม].

⁷ ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการแต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562. (2562, 4 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 (ตอนที่ 73 ก), หน้า 25.

⁸ พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562.

ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ ซึ่งตามเจตนารมณ์ของกฎหมายมิได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการใช้ดุลพินิจว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดดังกล่าว และนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิด โดยถือว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงส่งผลให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกิดความลังเลที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยของศาล ค.ศ. 2005 ของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย พบว่ากฎหมายดังกล่าวให้อำนาจเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลไว้เป็นการเฉพาะ เช่น อำนาจในการออกคำสั่งเพื่อความปลอดภัย อำนาจในการออกคำสั่งเพื่อตักเตือน และอำนาจในการจับกุมผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง โดยไม่ต้องมีหมายจับ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลในรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ที่ได้กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ประกอบกับได้มีการกำหนดฐานความผิดและมาตรการในการลงโทษไว้เป็นการเฉพาะ จึงเป็นการแบ่งแยกการใช้อำนาจของศาล ออกจากการกำหนดอำนาจหน้าที่และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาลอย่างชัดเจน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ โดยกำหนดประเด็นศึกษาดังนี้

1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการออกคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ไว้ในมาตรา 5 (1) เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่และอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลความปลอดภัยภายในบริเวณศาล หากในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจศาล พบประชาชนผู้มาติดต่อราชการศาลหรือบุคคลที่มีพฤติกรรมต้องสงสัยภายในบริเวณศาล โดยประชาชนหรือบุคคลดังกล่าวอาจก่อเหตุใช้ความรุนแรงจนมีผู้ได้รับบาดเจ็บ หรือผลจากการกระทำผิดทำให้ทรัพย์สินของสำนักงานศาลยุติธรรมได้รับความเสียหาย แต่ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาล ในการออกคำสั่งใด ๆ เพื่อระงับเหตุที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าซึ่งเกิดขึ้นภายในบริเวณศาลไว้อย่างชัดเจน

2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 มาตรา 5 (2) ซึ่งได้กระทำความผิดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อป้องกันและปราบปรามเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นในบริเวณศาล ซึ่งเมื่อนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องอำนาจการจับมาใช้ กับกรณีการจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดภายในบริเวณศาลนั้น ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เมื่อ

ศึกษากฎหมายของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ตามพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยของศาล ค.ศ. 2005 (New South Wales Australia, Court Security Act 2005) ได้มีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับอำนาจการจับกุมของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยศาล โดยสามารถใช้อำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดภายในบริเวณศาลได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือมีเหตุผลเพียงพอเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิด⁹ ไว้อย่างชัดเจน

3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล มาตรา 5 (1) – (3) ได้บัญญัติให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล รักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินภายในบริเวณศาล คุ่มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการ บุคลากรของศาลยุติธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงการกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างกว้าง ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 มิได้กำหนดฐานความผิดและบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งการนำประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้โดยอนุโลม ในการกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งมีจุดประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการปราบปรามอาชญากรรมโดยทั่วไป เมื่อศึกษากฎหมายของรัฐนิวเซาท์เวลส์ เครือรัฐออสเตรเลีย ตามพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยของศาล ค.ศ. 2005 ได้กำหนดมาตรการในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัยไว้อย่างชัดเจน

ดังนั้น จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัญหาการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาลนั้น ยังขาดความชัดเจนจึงส่งผลให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล ผู้ปฏิบัติหน้าที่ต้องใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่และเกิดความลังเลที่จะบังคับใช้กฎหมาย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาของพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเพื่อนำมาวิเคราะห์ แก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้มากยิ่งขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุด

⁹ Court Security Act 2005.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ของต่างประเทศ และประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
4. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัจจุบันพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาล มีอำนาจและหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินของศาล ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดภายในบริเวณศาล การรักษาความปลอดภัยคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการ บุคลากร อาคาร สถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้ชัดเจนเพียงพอ และเป็นอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการออกคำสั่งและการจับกุม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตลอดจนมาตรการในการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ดังนั้น เพื่อให้การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบังคับใช้ได้จริง จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเรื่องอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยวิเคราะห์แนวความคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายและคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ. 2562 United States Code Court Security Act 2005 Court Act 2003 ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2550 และข้อกำหนดศาลอาญาว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล พ.ศ. 2564 ซึ่งเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ให้เหมาะสมกับปัจจุบัน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีดำเนินการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูล แนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับการออกคำสั่งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าพนักงานตำรวจศาล รวมถึงอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาล โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารซึ่งอยู่ในรูปแบบของบทความวิชาการ ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย ทั่วประเทศและคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องทั้งของต่างประเทศและในประเทศไทย และพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนการศึกษาและวิเคราะห์ให้งานสารนิพนธ์ฉบับนี้เกิดความสมบูรณ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล และมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
2. ทำให้ทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย
3. ทำให้ทราบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล
4. ทำให้ทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล